

Devlet Sanayi Ofisi

29 Ekim 1923 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan hemen sonra sanayileşmek suretiyle kalkınmayı öncelikli meseleleri arasına alan hükümetler tarafından diğer alanlarda olduğu gibi sanayi alanında da birtakım inkılaplar başlatıldı. Bu bağlamda Cumhuriyet'in ilan edilmesinden bir süre önce 17 Şubat- 4 Mart 1923 tarihleri arasında İzmir'de toplanan İktisat Kongresi'nde sanayi erbabına kredi sağlamak üzere bir sanayi bankası kurulması öngörülmüştü.

Ancak ülkede büyük sanayi girişimlerinin hayata geçirilebilmesi için sermaye miktarı yeterli değildi. Sadece küçük ölçekteki veya orta büyüklükteki sermayelerle sınıai girişimlerin gerçekleşmesi mümkündü. Bu nedenle ülkede sanayiye teşvik etmek amacıyla yapılan önemli düzenlemelerden birisi; 1925 yılında çıkarılan yasayla bir kamu sınıai ve madencilik bankası olan Türkiye Sınıai ve Maadin Bankasının kurulması oldu. Banka dönemin hükümetlerinin "*halkın yapamadığı işler*" olarak sınırlarını belirlediği devletçilik politikasının ilk deneyimi olarak anılmaktadır. Milli Müdafaa, Nafia ve inhisarlara ait olan fabrikalar gibi özel kanunla kurulanlardan başka devlet fabrikalarını ve iştiraklerini de idare etmek üzere planlandı. Osmanlı Devleti'nden kalan birkaç sınıai işletme de bu Bankaya devredildi.

Bir süre sonra sanayi kredi kuruluşu olarak çalışması gereken Sanayi ve Maadin Bankasının fabrika işletmekle doğrudan ilgilenmesinin sakıncaları görülmeye başlandı. Öncelikle banka, sermayedar sıfatıyla üretime yatırdığı paradan yüksek faiz ve kâr istiyordu. Oysa bir üretim faaliyeti mümkün olduğu kadar ucuz sermaye ile gerçekleştiği takdirde başarılı kabul edilebilirdi. Bunun yanında bir bankanın işlemlerinin belirli vadelerde düzenli gelir getirmesi gerekiyordu. Sınıai faaliyetlerde ise vadelerin ve kazanç miktarlarının önceden tespit edilemeyen konjonktüre bağlı olması Bankadan bu yönde de olumlu bir sonuç alınmasına engel oldu. Öte yandan Bankanın sermaye yatırımlarının, çeşitli şekillerde teminat ile takviye edilmesi gerekmesine rağmen bu sermaye, fabrikaların iyi işletilmesine yatırıldı ve konjonktürün etkisine terkedildi. Böylece Sanayi ve Maadin Bankası kredi konusunda faaliyet göstermediğinden bankalara özgü olan söz konusu bu beklentileri karşılayamadı.

Aslında devlet sermayesinin sınıai iştiraklerinin büyük çoğunluğu Sanayi ve Maadin Bankasının kurulmasından önce kararlaştırılmış olup bunlardan bazıları, Bankanın yönetiminde genişletildi. Sayısı on bire ulaşan bu iştiraklerin Uşak Şeker Fabrikası hariç olmak üzere bir kısmı ancak zararına faaliyet gösterebilirken bir kısmı işlemez haldeydi. İştiraklerdeki bu durumun kısmen kuruluşlarındaki koşulların elverişsizliği, kısmen teknik ve ekonomik ilgisizlikten kaynaklandığı belirtilmiştir.

İstanbul'daki fabrikaların iyi yönetilmesi ve bu iştiraklerin koşullarının iyileştirilmesi ve bunlara yatırılan büyük miktardaki sermayenin korunması ve artırılması, arzulanan bir durumdu. Bu amaca ulaşabilmek için sınıai tesis ve işletme görevlerinin Sanayi ve Maadin Bankasından ayrılması, söz konusu görevlerin İktisat Vekâletinin kontrolünde teknik ve ekonomik açıdan bağımsız bir yönetime emanet edilmesi gerekti. Bir başka deyişle mali kaynak açısından yetersiz kalan ve iyi yönetilemeyen Türkiye Sınıai ve Maadin Bankası kredinin merkezi olarak kuvvetlendirilmeli ve fabrikaların yönetimi, bilimsel yöntemlere daha uygun bir kuruluşa devredilmeliydi.

Bu yıllarda ülkenin sanayileşmesine yönelik hamlelerle ilgili önemli bir başka düzenleme, Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun kabul edilmesiydi. 1927 yılında kabul edilen bu Kanun'la ülkede fabrikaların kurulması, işletilmesi ve rekabet gücünün artırılabilmesi için hemen her türlü vergiden muafiyet sağlandığı gibi, bu fabrikalar için gerekli olan hammaddeler ve mamul ürünleri için de benzer kolaylıklar sağlandı. 1932 yılına kadar bu muafiyetlerden faydalanmak üzere İktisat

Vekâletinden hayli fazla sayıda muafiyet ruhsatnamesi alındığı gazetelere yansıyan haberler arasında yer aldı.

Bu fabrikaların veya imalathanelerin kuruluşları herhangi bir kontrole tabi olmadığı için bir süre sonra ihtiyaçtan fazla fabrika ve ürün ortaya çıktı. Fazla üretimden kaynaklanan bir rekabet, başlangıçta tüketicinin lehine fiyat düşüklüğüne yol açarken, sonradan tüketicinin aleyhine bir kalite düşüklüğüne sebep oldu. Hem devlete ait sermaye hem girişimci bu durumdan olumsuz etkilendi. Ayrıca ülkede kurulan sanayi gerçek bir sanayi niteliği taşımayıp, çoğunluğu dışardan gelen ham maddeleri mamule çeviren imalathaneler olarak kaldı. Sanayide sermayenin bilimsel yöntemlerle kullanılamaması bu başarısızlığın sebeplerinden biri olarak görüldü. Sermayedarların rekabet ortamında başarılı olabilmeleri için bilgi ve tecrübe sahibi olması gerektiği gibi, bizzat iş başında bulunmadıkları büyük işletmelerde, anonim şirketlerde ve devlet fabrikalarının işletilmesinde yöneticilerin bilimsel bir eğitim alarak teknik konulara hâkim olmasını edinilecek tecrübelerle bırakmanın makul bir yaklaşım olmadığı fark edildi. Bu durumda yapılacak en iyi şeyin Avrupa'da olduğu gibi bilim insanlarının iktisadî-ticarî ilimler konusunda eğitim görmeleri sağlanarak fabrikaların bu konuda eğitimli insanların yönetimine verilmesi, düşünceler arasında yer aldı.

Diğer yandan bazı Avrupa firmalarından şeker ve kimyevî sanayi ürünlerine ait bazı önemli sanayi tesisatı için büyük ölçekte krediler teklif edildiği gibi, İsmet Paşa'nın 1932 yılındaki Rusya seyahati sonrası Sovyetler tarafından üretilen modern cihazlar satın alınmak üzere sekiz milyon dolarlık kredi karşılığında birçok fabrikanın kurulması da gündeme geldi. Bu suretle devlet tarafından çeşitli anlaşmalar veya özel sözleşmeler sonucunda kurulması öngörülen fabrikaların tesisi ve işletmesi tamamen bu konuyla ilgilenen bir devlet ofisi kurulmasını gerektirdi. Gittikçe sayısı artacak olan devlet kuruluşlarının veya iştiraklerinin bilimsel olarak ve ekonomik açıdan iyi yönetilmeleri için bu kuruluşlarla yakından ilgilenecek ve gereken yönlendirmeleri yapacak özel bir devlet mekanizmasına ihtiyaç vardı. Bu amaçlara hizmet etmesi planlanan kurum Devlet Sanayi Ofisiydi.

Böylece devletin sanayi politikasını hayata geçirecek organlar halini alacak olan Devlet Sanayi Ofisini kuracak olan kanun tasarısı ile Türkiye Sanayi Kredi Bankası kurulmasına ilişkin kanun tasarısının ayrıca Meclise sunulması uygun görüldü. Söz konusu kanunlarla; Sınai ve Maadin Bankasının sınai işletmelerin kuruluş ve yönetimiyle ilgili görevleri yeni kurulan Devlet Sanayi Ofisine (DSO), bankacılık faaliyetleri de Türkiye Sanayi ve Kredi Bankası (SKB) adı altında kurulacak yeni bankaya devredilmek üzere yola çıkıldı.

Başvekil İsmet Paşa tarafından 1932 yılı mayıs ayında İktisat Vekâleti tarafından hazırlanan kanun tasarısı Meclise sunulurken, 3 Temmuz 1932 tarihinde 2058 Sayılı Devlet Sanayi Ofisi Teşkilî Hakkında Kanun kabul edildi. Kanun'a göre Ofis, devlet teşebbüsü şeklinde kurulacak sanayi kuruluşlarının doğrudan veya dolaylı olarak kurulmasına hizmet etmek üzere tasarlanmıştır. Özel kanunlarla kurulan fabrikaları, Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası tarafından idare edilmekte olan fabrikaları ve devlet sermayesi ile kurulmuş ve kurulacak olan her türlü fabrikayı ve devlet iştiraklerini idare etmekten sorumlu tutuldu. Ofisin İktisat Vekâletinin denetimi altında tüzel kişiliğe sahip olduğu ve üçüncü şahıslarla olan bütün ilişkilerinde ve işlemlerinde ticaret hukukuna ve özel hukuk hükümlerine tabi olduğu, kuruluş Kanunu'nda yer aldı.

Devletin sınai işletmecilik organı olarak oluşturulan Devlet Sanayi Ofisinin görevleri ve yetkileri 2058 Sayılı Kanun'da şöyle sıralandı:

1 -DSO Kurulması Hakkında Kanun'a göre izne bağlı olarak veya İktisat Vekâleti tarafından teklif edilerek İcra Vekilleri Heyeti tarafından kabul edilen sözleşmelere göre fabrikaların kuruluşuna ve özellikle bu fabrikaların sözleşmelerinde

yer alan işletme şartlarının uygulanmasına İktisat Vekâletinin vereceği talimatlar çerçevesinde bakmak,

2- Yerli hammaddelerin imal kabiliyetini arttıracak ve sürümünü sağlayacak girişim ve eylemlerde bulunmak ve bu konular hakkında İktisat Vekâletinden talimat almak,

3- İcra Vekilleri Heyeti tarafından devlet girişimi şeklinde kurulmasına karar verilen fabrikaların projelerini hazırlamak ve bunlardan İktisat Vekâleti tarafından onaylananları uygulamak,

4- İktisat Vekâleti tarafından gerek gösterilecek denetim ve incelemeleri yapmak ve vekâlet tarafından kendisine havale edilecek teknik konularda ve sanayi kuruluşu projeleri hakkında görüş bildirmek,

5- Bu Kanun hükümlerine göre yönetimleri kendisine verilen sanayi kuruluşlarının idarî, malî, ticarî ve teknik bütün işlerini ve işlemlerini İktisat Vekâleti tarafından hazırlanacak ve İcra Vekilleri Heyeti tarafından onaylanacak olan Ofis nizamnamesine göre yönetmek ve bu kuruluşların yıllık bütçelerini ve faaliyet programlarını düzenlemek.

Kanunda DSO tarafından yönetilecek menkuller ve gayrimenkuller ise şöyle sıralandı:

1- Türkiye Sanayi ve Maadin Bankasının alacağı yeni şekil itibariyle mülkiyetleri söz konusu Bankadan ayrılan fabrikaların menkul ve gayri menkul tesisatı ile işletme ve amortisman sermayeleri,

2- Bütün sanayi kuruluşlarındaki devlet iştirak hisseleri,

3- 1. ve 2. fıkralardaki fabrika ve hisselerin satışından ve işleyen fabrikaların kârlarından İcra Vekilleri Heyeti tarafından her yıl gerek yeni tesisatlar için gerek mevcut fabrikaların iyileştirilmesi, yaygınlaştırılması veya idaresine tahsis edilmek üzere ayrılacak miktarlar,

4- İcra Vekilleri Heyetinin onayı ile İktisat Vekâletinin imzalayacağı sözleşmelere göre kurulan fabrika sermayelerinin her sene amorti edilecek miktarı oranındaki tesisatı,

5- Devlet bütçesine doğrudan ödenek konulmak suretiyle hayata geçirilecek sanayi kuruluşlarının İcra Vekilleri Heyeti kararıyla DSO'ya devredilen sabit ve tedavülde bulunan sermayeleri.

Bu menkul ve gayrimenkullerin 1, 2, 4 ve 5. fıkraları ile Ofise verilen sermayelerin belirli kısımları Ofis tarafından teklif edilip, İktisat Vekâleti tarafından uygun bulunacak miktar ve şartlarda hisse senetleriyle temsil edilmesi mümkündür. Bu hisse senetleri Ofis tarafından satılamazdı. Ancak yarısını geçmemek üzere Sanayi Kredi Bankasına ait kanun gereği çıkarılacak obligasyonlara (tahvil) ve yapılacak borçlanmalara karşılık gösterilmesi uygundu.

Ofisin bu geniş kapsamlı görevleri yerine getirmek üzere bir umum müdürün başkanlığında ticaret müdürü, muhasebe müdürü ve ihtiyaç olduğu kadar fen şube müdürlerinden oluşan bir idare heyeti aracılığıyla yönetilmesi karara bağlandı. Ek olarak DSO nezdinde denetimi sağlamak üzere Maliye ve İktisat Vekâletleri tarafından oluşturulacak ortak daimî birer denetçi ve gerektiğinde iki denetçi daha tayin edilmesi uygun bulundu.

DSO kendisine geçen bütün sanayi kuruluşlarındaki devlet iştiraklerini, kanunda belirlenmiş esaslar çerçevesinde yönetmekle sorumlu tutuldu. Kanunda teknik olarak idaresi DSO'ya bırakılan bu fabrikaların müdür ve mühendisleri ile imalât ve fen şube şefleri ve uzmanlarının Ofis tarafından tayin edileceği belirtildi. Bunlardan devlet sermayesinin iştirak oranı %50'yi geçenlerin idare meclisi başkanı veya Murahhas üyeleri gibi imza yetkisi olanlardan birini de Ofisin tayin etmesi uygun görüldü. Bu sanayi kuruluşlarının idare meclislerinde devlet sermayesi devletin iştirak hisseleri oranında temsil edilip, devlet hisselerinin oyu yalnız bir üye tarafından da kullanılabilirdi. Söz konusu sanayi

kuruluşlarının tesisatının değişimi, yenilenmesi, genişletilmesi veya şirket sermayelerinin artırılması DSO'nun uygun bulmasına bağlıydı. Uygun bulmama halinde gerekçesinin şirkete bildirilmesi gerekti. Ofis bu uygunluğu devlet sermayesine büyük masraf yüklediği durumlarda yönetimin iyi bir şekilde devamını sağlayacak koşulları belirlemek suretiyle resen verebilirdi. Ancak devlet sermayesine büyük masraf yükleyen yenileme, genişletme veya artırma hallerinde ise Uşak'taki şeker fabrikası örneğinde olduğu gibi İktisat Vekâletinin onaması koşulu getirildi. Bu fabrikanın tesisatının yenilenmesi için 5362 kg ağırlığındaki alet ve edevatın için sonuçlanmasıyla birlikte makineleri satan kuruluşa geri verilmek üzere gümrük resminden muaf olarak ülkeye girmesine ait İktisat Vekâleti tarafından yapılan teklif, İcra Vekilleri Heyeti tarafından 1933 yılında kabul edildi. Ofisin uygun bulmamasına rağmen şirket umumi heyeti yine de değişiklik yapmaya karar verirse, bu kararın uygulanması için öncelikle devlet sermayesinin Ofise iadesi şartı getirildi. Ofis tarafından idare edilecek sanayi kuruluşlarının tesisatının teknik ve ekonomik gerekçelere göre DSO tarafından belirlenecek oranlarda amorti edilmesi de planlandı. Bu amortiler tesisatın yenilenmesine ait olup geçiçi olarak dolaşımdaki sermayeye ilâve edilebilmesi için Ofisin muvafakatinin alınması gerekti. Ayrıca söz konusu kuruluşlar bir seneden fazla süreyle faaliyetlerine ara verdikleri takdirde DSO ara vermenin sebebini ve tekrar faaliyete geçirilebilmesi veya tasfiye edilmesi için gereken tedbirleri İktisat Vekâletinin incelemesine sunmakla yükümlüydü. Üstelik bu tür kuruluşların İktisat Vekâletinin resen teklifi veya Ofisin müracaatı üzerine ile İcra Vekilleri Heyeti kararıyla da tasfiye edilmesi mümkün hale getirildi.

Kanun'da büyük sanayiden sayılan, ancak ülkedeki sürüm şartları nedeniyle sınırlı miktarda fabrikanın kurulmasına uygun olan veya olağanüstü koruma tedbirleriyle sürümü hükümet tarafından sağlanan sanayinin kurulması da İktisat Vekâletinin teklifi ve İcra Vekilleri Heyeti tarafından verilecek özel bir izne bağlandı. Bu nitelikteki sanayinin bir listesinin İktisat Vekâleti tarafından hazırlanması ve bu listede yapılacak değişikliklerin İcra Vekilleri Heyetinin onayına sunulması istendi. Bu sanayi kuruluşlarının İcra Vekilleri Heyetinin onayını almış olan sözleşme veya ruhsatlarında Teşvik-i Sanayi Kanunu'ndaki esaslara uygun olarak belirlenecek vergi, rüsum ve diğer muafiyetlerden ve himayelerden faydalanabilmeleri de hükme bağlandı.

DSO'ya devlet ve belediyelerle özel idareleri ve katma bütçeli idarelerle imtiyazlı şirketlerin siparişlerine ait ihale eksiltmelerine diğer özel kuruluşlar gibi katılmaları konusunda serbestlik tanındı. Ayrıca bu Kanun'un yayınlandığı tarihe kadar Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası tarafından idare edilen fabrikaların Teşviki Sanayi muafiyet ruhsatnamelerinin DSO'ya devri kararlaştırıldı. DSO'nun yaptığı işlemler de söz konusu muafiyetlerden yürürlükteki kanun hükümlerine göre yararlanabilirdi. Sınai şirketler hakkında Teşviki Sanayi Kanun'unun ilgili hükümleri Ofis için de geçerliydi. Türkiye Sanayi ve Maadin Bankasının Sanayi Kredi Bankasına dönüşmesiyle söz konusu Bankadan ilişkisi kesilecek olan fabrikalarla tüm devlet iştiraklerinin İktisat Vekâleti ve Maliye Vekâleti ile Sanayi Bankasından seçilecek birer üyeden oluşan heyet marifeti ile DSO'ya devri söz konusuydu.

Ülkedeki pek çok işletmenin sahibi olan DSO'nun yıllık bilançosunun düzenlenmesine ait esaslar da kuruluş Kanunu'nda belirlendi. Ofisin genel bilânçosu ile fabrikaların bilânço ve bütçeleri ve denetçi raporları Ofis umum müdürü, İktisat Vekâleti sanayi ve ticaret umum müdürleri ile sanayi baş müşaviri ve Maliye Vekâleti tarafından gönderilecek bir murahhastan oluşan bir heyet tarafından incelendikten sonra düzenlenecek bir raporla birlikte iktisat vekiline verilmeliydi. İktisat Vekâleti bilânço, bütçe ve raporları Büyük Millet Meclisinin bütçe ve iktisat encümenlerinden oluşacak umum heyetin incelemesine ve onayına sunmalıydı. Bu heyet gerek görürse kendi içinden seçeceği bir komisyon aracılığıyla bilânço ve diğer bütün işlemleri yerinde inceleme yaptırmak suretiyle kararını verebilir ve bir raporla Büyük Millet Meclisi üyelerinin bilgisine sunabilirdi.

DSO Kanunu yıllık bilânçolarda gösterilecek kârın Kanun'un yedinci maddesinde belirlenmiş olan tenzilâttan kalan miktarı için ne yapılacağını karara bağladı. İktisat Vekâleti tarafından her yıl yapılacak teklife göre; hükümetin mevcut fabrikalardaki veya yeni sanayi girişimlerindeki planlarının hayata geçirilebilmesi için tahsis olunacak tutarının ayrılması, geriye kalan tutarın SKB sermayesine eklenmesi öngörüldü. SKB ile birbirini tamamlayıcı iki organ gibi hareket etmesi planlanan Ofis, kurum ya da kuruluşlarını SKB'dan başka bankalara teminat vermek suretiyle rehin bırakıp kredi alamazdı.

Böylece devletin işletmecilik mekanizması, ülkedeki fabrikaların büyük çoğunluğunun DSO tarafından, DSO'nun ise İktisat Vekâleti, gerektiği durumlarda İcra Vekilleri Heyeti tarafından kontrol edilmesi üzerine kuruldu. Ancak DSO ile hedeflenen gayeye ulaşılamayacağı kısa bir zamanda anlaşıldı. Henüz bir yıl tamamlanmadan bu uygulamadan vazgeçilmesi yoluna gidildi ve 20 Nisan 1933'te hükümet tarafından Meclise yeni bir kanun teklifi getirildi.

Yeni kanunun gerekçesinde SKB ve DSO olmak üzere kurgulanan ikili yapının daha çok SKB'yi ilgilendiren sakıncalarına yer verildi. SKB mevcut sermayelerin tamamen Ofise bağlı fabrikalara bırakılması yüzünden kendisine verilen görevleri yapamayacak hale gelmişti. Bankanın Kanunu'nda bu sermaye eksikliğini telâfi etmek için Teşviki Sanayi Kanunu'nun sağladığı bazı muafiyetlerin ortadan kaldırılması ile bunlardan kaynaklanan hâsılâtın sermaye ve zorunlu tasarruf şeklinde bankaya tahsis edilmesi öngörüldü. Ancak makine muafiyetlerinin kaldırılması, gümrük resimlerine muamele vergisinin de eklenmesiyle makine fiyatlarını yükseltti. Böylece yeni sanayi kuruluşlarına engel olarak beklenen sonucu sağlayamadığı gibi, zorunlu tasarruf şeklinde düşünülen gelir kaynağı da kanunla öngörülen kullanma tarzına göre Bankaya sermaye olmaktan çok taraflar için faydasız ve büyük masraflar gerektiren bir işlem haline geldi. Bu nedenle söz konusu muafiyetlerin iadesi için gereken kanun tasarısı ayrıca sunuldu. Bu sermaye kaynakları ortadan kalktıktan sonra mevcut durumuna ve kuruluş bilançosuna göre SKB'nin ülke sanayisine faydalı bir kredi kuruluşu haline gelemeyeceği sonucuna varılmıştı.

Diğer taraftan Sanayi ve Maadin Bankası'na ait fabrikaları devralmak suretiyle kurulan DSO ise kuruluş Kanunu'nda yer alan millî sanayinin gelişmesine katkı sağlamaktan çok sanayicileri endişeye düşüren bir kuruluş etkisi yaptığı görüldü. Nitekim Ofisi kuran Kanun'un Meclis'teki görüşmeleri sırasında da devletin gücüne dayanarak kurulup işletilecek fabrikaların kendi imkanlarıyla fabrika kurup işletecek vatandaşa karşı haksız rekabet olacağı eleştirisi yapılmış, devlet iştiraklerinin bulunduğu şirketler üzerinde devlete tanınan geniş yetkilerin Ticaret Kanununa aykırı olduğu ileri sürülmüştü. Görüşmelerde karma şirketler üzerinde devlet denetimini ağırlaştıran hükümler konusunda da ileri sürülen endişelere rağmen üzerinde çok tartışılmadan kanun kabul edilmişti. Bu nedenle her iki kuruluşun hali hazırda görülen sakıncaları ve millî sanayinin bu alandaki ihtiyaçları göz önünde bulundurularak yeni bir düzenleme yapmak amacıyla Sümerbank Kanunu tasarısı hazırlandı. Yeni kanun tasarısı, DSO ve SKB Kanunları yerine geçerek ülke için adeta elzem olan sanayileşme hedefine daha etkili ve seri bir şekilde ulaşılmasını sağlamaya yönelikti.

Millî iktisat bakımından ve Türk hammadde üreticilerinin çıkarlarına da uygun olarak kuruluş esasları hazırlanan Sümerbank'ın DSO'dan beklenen hizmetleri daha verimli bir şekilde başarabilmesi için güçlü bir heyete sahip olmasına önem verildi. DSO'nun kuruluş gerekçesinde göz önünde bulundurulmuş ve fabrikanın üretim faaliyetleri üzerinde olumsuz etki yapabilecek bütün etkenler ortadan kaldırıldı. Benzer özel kuruluşların rasyonel çalışma usulleri benimsenerek ticarî bir serbestlikle gelişebilmesi için kuruluşu anonim şirket niteliği verildi.

Tasarının kabul edilmesiyle DSO ve SKB Kurulması Hakkındaki 2058 ve 2064 numaralı Kanunlar Sümerbank'ın kuruluş Kanunu'yla kaldırılmış oldu. Bu kuruluşların bütün varlık ve alacakları ile hukuk ve görevleri 11 Haziran 1933'te

Sümerbank'a geçti ve tüzel kişilikleri sona erdi. DSO'ya ait fabrikalar da bütün sanayi işlerini ve bankacılık işlemlerini aynı anda yapan Sümerbank'a devredildi. Böylece devletin işletmecilik ve bankacılık faaliyetleri başlangıçtaki tekli yapıya geri döndü.

Meltem TEKEREK

KAYNAKÇA

265 Nolu TBMM Raporu, Kanunu Mahsuslarına Tevfikan Kurulmuş Olanlardan Maada Devlet Sermayesiyle Tesis Edilmiş ve Edilecek Fabrikaların ve Devlet İştiraklerinin ve Kurulması Müsaadeye Tâbi veya Mukaveleye Bağlı Olan Fabrikaların Sureti İdaresi ve Devlet Sanayi Ofisi Teşkili Hakkında I/ 373 Numaralı Kanun Lâyihası ve İktisat ve Bütçe Encümenleri Mazbataları.

Akşam, 9 Mayıs 1932.

BORATAV, Korkut, **Türkiye'de Devletçilik**, İmge Kitabevi, Ankara 2006.

Devlet Sanayi Ofisi Teşkili Hakkında Kanun, Kanun No:2058, Resmî Gazete; 10/07/1932, Sayı:2146.

Hâkimiyet- Milliye, 21 Nisan 1933.

Hâkimiyet-i Milliye, 24 Mayıs 1932.

Hâkimiyet-i Milliye, 25 Mayıs 1932.

Hâkimiyet-i Milliye, 29 Mayıs 1932.

Hâkimiyet-i Milliye, 9 Temmuz 1932.

Sümerbank Kanunu, Kanun No:2262, Resmî Gazete; 11/6/1933, Sayı: 2424.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, **BCA 030 18 01 02 36 35 11**